

สุขภาวะ ยา และเภสัชกร
HEALTH MEDICINE AND PHARMACIST

อุทัย ดุลยเกษม

อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ติดต่อผู้พิมพ์ : loongthai@yahoo.com

UTHAI DULYAKASEM

Corresponding Author: loongthai@yahoo.com

บทคัดย่อ

การดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการส่งเสริมให้มีสุขภาพที่ดี การพึ่งพายาเพื่อให้เกิดมีสุขภาวะที่ดีอาจลดลงได้ หากบุคลากรทางด้านสาธารณสุข แพทย์ เภสัชกร หรือพยาบาลให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริโภคยาอย่างเหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดการบริโภคยาที่เกินจำเป็น ตลอดจนช่วยให้ปัญหาด้านสุขภาพ และการสูญเสียทางเศรษฐกิจลดลงได้อย่างมาก ดังนั้นบทบาทของผู้รับผิดชอบในการผลิตบุคลากรเหล่านี้จึงเป็นโจทย์ที่ทำนายสำหรับทุกสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความเข้าใจ มีจริยธรรมและจรรยาบรรณโดยไม่ถูกครอบงำด้วยผลประโยชน์ที่ทำนายและความอวิชา ตลอดจนการสร้างตระหนักในเรื่องการส่งเสริมการขายที่อาจทำให้ประชาชนผู้บริโภคต้องตกเป็นเหยื่อ และส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมด้วย

คำสำคัญ : เภสัชกร, สุขภาวะ, ยา

Abstract

It is widely recognized that living our life naturally is the most significant condition to promote well-being. It is a dire mistake to assume that drugs would help promote well-being. It is consequently utmost important that health professionals, be the physicians, pharmacists or nurses must help inform and caution the ordinary people not to over-consume any type of medicines. Over consumption or consuming medicines unnecessarily is not only wasting resources, but also leading to serious health problems. It is therefore a great challenge for the health-related professional training institutions to take serious attention in educating their trainees or students to be fully aware of this very issue. More importantly, perhaps, the students of health professionals must be trained to have ethics and moral courage not to surrender to greed and ignorance. They should realize that the promotion of medicines will not only lead to the exploitation of common people in particular, but will also destroy our society in general.

Keywords: pharmacist, health, medicine

สภาวะ

ผู้ที่อยู่ในวงการแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้งเภสัชกรคงได้ติดตามความก้าวหน้าด้านวิทยาการอันเป็นผลจากการวิจัยด้านการแพทย์และสาธารณสุขและด้านเภสัชกรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ และได้รับทราบว่ามีโรคค้นพบตัวยาใหม่ ๆ หรือค้นพบวิธีการรักษาการเจ็บป่วยอันเกิดจากโรคต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การค้นพบสิ่งเหล่านี้นอกจากทำให้เกิดความหวังว่าอาการเจ็บป่วยของผู้คนจะลดลงหรืออาการเจ็บป่วยที่ทนทุกข์ทรมานอยู่นั้นจะมีโอกาสหายเป็นปกติกลางที่การค้นพบจากการวิจัยใหม่ ๆ ซึ่งให้เห็นว่าการกินอาหารหรือการเลิกกินอาหารบางชนิดจะช่วยป้องกันหรือการเจ็บป่วยได้อย่างชะงัด แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งหลังจากผู้คนได้ซื้อหายาชนิดใหม่มากินหรือนำมาฉีดหรือการปฏิบัติตัวตามข้อแนะนำของแพทย์และเภสัชกร สภาวะของประชาชนส่วนใหญ่ก็มิได้ดีขึ้นแต่อย่างใด แต่ผู้ที่รับผลประโยชน์ไปเต็ม ๆ ก็คือแพทย์และบริษัทผลิตยาชนิดต่าง ๆ ในหลาย ๆ กรณีบริษัทผลิตยาใหญ่ ๆ นั้นเองที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยและได้นำเอาผลวิจัยมาสร้างผลกำไรอันมหาศาล¹ โดยที่**คนธรรมดาสามัญไม่มีทางเข้าใจได้เลยว่า** ยาชนิดต่าง ๆ ที่ผู้แทนฝ่ายขายหรือเภสัชกรซึ่งทำหน้าที่แนะนำอย่างเอาใจจริงเอาใจให้ซื้อหามาใช้**แท้จริงแล้วมีประโยชน์อย่างไร**

การโฆษณา (ผ่านแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์หรือสื่อต่าง ๆ) ถึงความพิเศษของตัวยาชนิดต่าง ๆ ในการรักษาการเจ็บป่วยก็ดี การอ้างคุณวิเศษของตัวยาหรืออาหารเสริมชนิดพิเศษต่าง ๆ ก็ดี เป็นการสร้าง “วาทกรรม” (social discourse) ทางวงการแพทย์และทางเภสัชกรรมให้ผู้คนเชื่อว่า การมีสภาวะที่ดีของ

คนเรานั้นต้องพึ่งพาและการแพทย์สมัยใหม่ **ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงการมีสภาวะที่ดีไม่จำเป็นต้องพึ่งพาหรือพึ่งพาแพทย์เสมอไป¹** และถ้าจะกล่าวถึงที่สุดแล้ว การพึ่งพาและการพึ่งพาแพทย์มีเฉพาะในการเจ็บป่วยบางกรณีเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าการเจ็บป่วยหรือการมีทุกข์ภาวะของคนเรานั้นส่วนมากเกิดจากการดำเนินวิถีชีวิตที่ผิดธรรมชาติ หรือการเจ็บป่วยอันสืบเนื่องมาจากการมั่วพันธุ มากกว่าการได้รับเชื้อโรค นำประหลาดก็ตรงที่ผู้คนส่วนใหญ่รู้ว่าอะไรหรือปฏิบัติตัวอย่างไรที่ช่วยให้มีสภาวะที่ดี แต่คนส่วนใหญ่ก็ไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่เป็นสามัญสำนึกดังกล่าวนั้น ในปัจจุบันนี้ความเชื่อมั่นในความวิเศษของยาและการแพทย์สมัยใหม่เพิ่มขึ้นสูงมาก อันยืนยันได้จากข้อเท็จจริงที่ว่าจำนวนโรงพยาบาลเพิ่มขึ้นจำนวนมากทั้งของรัฐและเอกชนและจำนวนเตียงเพิ่มขึ้นจำนวนมหาศาล ทั้งนี้ยังไม่ต้องเอ่ยว่า โรงพยาบาลเหล่านั้นได้ลงทุนในด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและราคาแพงลิ่ว ในส่วนที่เกี่ยวกับยาก็เห็นได้ชัดเจนว่าการบริโภคยาสมัยใหม่ของคนเพิ่มขึ้นมากอย่างน่าตกใจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขให้สัมภาษณ์ว่าคนไทยกินยารวันละหกร้อยยี่สิบล้านเม็ด² ซึ่งถ้าข้อมูลนี้เป็นความจริง ย่อมเป็นเรื่องที่น่าวิตกกังวลมากทีเดียว ความวิตกกังวลมิได้มีเฉพาะเรื่องการเสียดุลการค้ากับต่างประเทศเท่านั้น แต่ความวิตกกังวลที่มากกว่านั้นคือ สุขภาพของคนไทยจะเลวร้ายลงอย่างมาก

จากข้อมูลที่ปรากฏอย่างชัดเจนในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมที่เรียกว่าพัฒนาแล้ว (developed countries) หรือ สังคมที่เรียกว่ากำลังพัฒนา (developing countries) จำนวน

เงินงบประมาณด้านการแพทย์และสาธารณสุขเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนหลายประเทศไม่อยู่ในวิสัยที่จะใช้เงินภาษีอากรมาสนับสนุนการให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขได้อีกต่อไป แม้กระนั้นสุขภาพของประชาชนส่วนใหญ่ก็ได้ดีขึ้นแต่อย่างใด เพราะงบประมาณจำนวนมากเหล่านี้ถูกนำมาใช้เพื่อการรักษาพยาบาลซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากเพราะรวมเอาค่ายา ค่าเครื่องมือทางการแพทย์ ค่าจ้างแพทย์ ค่าจ้างเภสัชกรและค่าจ้างบุคลากรทางการแพทย์ประเภทต่าง ๆ อันที่จริงการดูแลสุขภาพที่ดีที่สุดคือการปฏิบัติตนอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติในด้าน การกิน การออกกำลังกาย การพักผ่อนและการดำเนินชีวิตอย่างปรกติอย่างสม่ำเสมอ ถ้ามีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของความเจ็บป่วยหรือการมีทุกข์ภาวะของคนอย่างเป็นระบบและอย่างจริงจัง เราจะพบว่าความเจ็บป่วยหรือการมีทุกข์ภาวะของคนเรามีสาเหตุมาจากสองทางหลัก ๆ คือ การได้รับเชื้อโรคทั้งที่เป็นไวรัส (virus) และแบคทีเรีย (bacteria) ทางหนึ่ง กับอีกทางหนึ่งเกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ ในประการหลังนั้นเมื่อพิจารณาจะพบว่า ระบบกายวิภาค (anatomy) ของคนเรามีกล้ามเนื้อ มีการไหลเวียนของโลหิต มีข้อต่อ มีอวัยวะต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ (functions) ประสานกันอย่างลงตัว และระบบเหล่านี้ต้องการการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ต้องการพักผ่อนเป็นระยะ ๆ และต้องการเสริมหนุนอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม เพราะฉะนั้น การกินอาหารที่ถูกหลักโภชนาการและมีปริมาณที่เหมาะสมก็ดี การออกกำลังกายอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องก็ดี การพักผ่อนอย่างเพียงพอก็ดี หรือการดำเนิน

ชีวิตที่เป็นปรกติธรรมดาที่ดี ล้วนแต่สอดคล้องกับธรรมชาติทั้งสิ้น

แต่ก็น่าประหลาดใจที่ผู้คนส่วนใหญ่มิได้ประพฤติปฏิบัติตัวตามแนวทางที่เป็นสามัญสำนึกเหล่านี้ แต่กลับมีพฤติกรรมสุขภาพที่ก่อให้เกิดปัจจัยเสี่ยงต่อการมีทุกข์ภาวะและการเจ็บป่วยทั้งสิ้น การละเลยไม่ประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่สอดคล้องกับธรรมชาตินี้ส่วนหนึ่งมาจากความเชื่อมั่น (ที่ผิด) ว่าความวิเศษของยาและความก้าวหน้าทางการแพทย์สามารถช่วยให้เกิดสุขภาวะได้นั่นเอง

ที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องทางกายภาพเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วสุขภาวะของคนเราได้มีเฉพาะด้านกายภาพ (physical) เท่านั้น แต่ยังรวมถึงมิติด้านจิตใจและอารมณ์ (mental and emotion) อีกด้วย ทั้งนี้รวมไปถึงด้านจิตวิญญาณ (spiritual) ด้วย

ยา : ความเป็นจริงและภาพลวงตา

ความเจ็บป่วยที่เกิดจากการได้รับเชื้อไวรัสหรือแบคทีเรียต้องการ “ยา” ที่มีคุณสมบัติในการฆ่าหรือทำลายเชื้อไวรัสหรือเชื้อแบคทีเรียอย่างแน่นอนชนิดไม่มีข้อสงสัยใดๆ แต่การได้รับเชื้อไวรัสหรือแบคทีเรียก็เป็นผลมาจากพฤติกรรมสุขภาพของคนเราส่วนหนึ่ง และเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ถูกสุขลักษณะส่วนหนึ่ง หรือถ้าจะกล่าวอย่างถึงที่สุดแล้ว การได้เชื้อไวรัสหรือแบคทีเรียชนิดต่าง ๆ ของคนเรานั้นมีผลมาจากการกระทำของตัวเองเราเอง เช่น ถ้าการดำเนินชีวิตของเราไม่สำถนอมและมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยกับคู่วิวัวเมียของเรา โอกาสที่จะติดเชื้อ HIV หรือเชื้อซิฟิลิส ก็ย่อมไม่มี หรือการที่เราไม่ดื่มเครื่องดื่มของเมาอย่างเกินขนาด การเป็นโรคสุรา

เรื่องหรือการเกิดอุบัติเหตุก็ย่อมไม่เกิด หรือถ้าเราไม่สร้างโรงงานที่สร้างมลพิษทางน้ำและทางอากาศ โอกาสที่เราจะติดเชื้อมีอยู่ ก็ย่อมไม่มีเป็นต้น เพราะฉะนั้นการอวดคุณสมบัติพิเศษของยาชนิดต่าง ๆ เป็นแนวคิดในลักษณะที่บ่งบอกอย่างเป็นนัย ๆ ว่า เราไม่ต้องให้ความสนใจกับเรื่องส่งเสริมและการป้องกันสุขภาพ (health promotion and health prevention) นั่นเอง “วาทกรรม” ดังกล่าวนี้นับเป็นยุทธวิธีการขายยาของบริษัทผลิตยาและของแพทย์ที่ต้องการเอาประโยชน์จากประชาชนนั่นเอง แม้แต่ยาที่อวดอ้างว่าช่วยแก้ปัญหาหรือช่วยรักษาความเจ็บป่วยด้านจิตใจก็เป็นเพียงยาที่เป็นไปได้อย่างมากที่สุดเพียงการระงับอาการเท่านั้น แต่ไม่เคยมีคุณสมบัติพิเศษในการแก้ปัญหาและกำจัดรากเหง้าของปัญหาได้แต่อย่างใด

แต่คำถามเชิงประหลาดใจมีว่าเพราะเหตุใดผู้คนจำนวนมากจึงยังมีความเชื่อมั่นในคุณสมบัติของยา และคนจำนวนมากแสวงหายาหรือวัตถุอื่นใด มากินหรือฉีดทั้ง ๆ ที่มีราคาแพงลิ่วและยาบางตัวอาจยังไม่เคยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่ายาประเภทนั้นมีประสิทธิภาพในการรักษาความเจ็บป่วยได้นอกจากคำเล่าลือที่กล่าวต่อ ๆ กันไป ความเชื่อมั่นในคุณสมบัติของยาน่าจะมาจากการโฆษณาชวนเชื่อที่มีพลังอย่างมหาศาลทั้งที่กระทำผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ และผ่านนายแพทย์และเภสัชกรที่อาจจะได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการใช้ยาเหล่านั้น นอกจากนี้การสั่งยาของแพทย์บ่อยครั้งมากเกินไปจนความจำเป็นหรือในหลายกรณีไม่มีความจำเป็นต้องใช้ยาเลยด้วยซ้ำ ตัวอย่างเช่น กรณีของการเป็นหวัดของคนทั่วไป เราพบว่าในทุก ๆ ปี เกือบทุกคนรอบตัวจะมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งมีอาการเป็นหวัด หรือ

เจ็บคอ และเมื่อเผชิญกับปัญหาเหล่านี้ คนส่วนใหญ่จะมีแนวทางปฏิบัติหลัก ๆ อยู่สองแนวทาง คือ การซื้อยาปฏิชีวนะ (antibiotic) จากร้านขายยาที่มีอยู่ทุกหัวมุมถนน ซึ่งซื้อหาได้อย่างง่ายดายตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง หรือในกรณีที่มีอาการมากหน่อย ก็จะเลือกแนวทางที่สองคือไปพบหมอที่คลินิกบ้างหรือที่โรงพยาบาลบ้าง และเกือบทุกกรณีหมอจะสั่งยาปฏิชีวนะให้กินตามปริมาณและกำหนดเวลา ที่น่าสนใจก็คือ ถ้าผู้ป่วยเป็นหวัดหรือเจ็บคอไปพบหมอและหมอไม่สั่งยาปฏิชีวนะให้ ก็จะมีรู้สึกผิดหวังและอาจโกรธเคืองหรือหาว่าหมอไม่เก่งด้วยซ้ำ เรารู้กันหรือไม่ว่ายาพิษ ๆ ประเภท antibiotics มีคุณสมบัติอย่างไร คนที่อยู่ในวงการแพทย์และสาธารณสุขรวมทั้งเภสัชกรย่อมรู้ดีว่าการค้นพบตัวยาปฏิชีวนะนี้เกิดขึ้นและนำมาใช้ครั้งแรกในทศวรรษ 1940 และในยุคนั้นถือกันว่าเป็นความก้าวหน้าทางด้านการแพทย์และด้านเภสัชกรรมที่ยิ่งใหญ่ทีเดียว แต่การสั่งยาประเภทนี้ของแพทย์และการโฆษณาให้ใช้ยาประเภทนี้เกินขนาดมาอย่างต่อเนื่องได้ก่อให้เกิดการพัฒนาที่เรียกว่า resistant bacteria กล่าวคือตัวยาดังกล่าวนี้นี้ไม่มีผลในการทำลายแบคทีเรียเหมือนกับที่เคยมีในอดีต และที่ร้ายยิ่งกว่านั้นเมื่อเด็กหรือผู้ใหญ่ใช้ยาประเภทนี้ยังเสี่ยงต่อผลกระทบข้างเคียง (side effects) อีกหลายอย่าง เช่น การปวดท้อง หรือ ท้องร่วง หรือเกิดอาการภูมิแพ้อีกด้วย ด้วยเหตุดังนั้น การให้ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเป็นหวัดหรือเจ็บคอและการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของตัวยาปฏิชีวนะแก่ประชาชนจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นความรู้ที่ไม่ซับซ้อนอะไร เพราะเรารู้แล้วว่าเมื่อมีเชื้อโรคสองชนิดเท่านั้นที่เป็นสาเหตุ

ของการเจ็บป่วย คือ ไวรัสและแบคทีเรีย แม้ว่าเชื้อทั้งสองประเภทนี้อาจจะก่อให้เกิดอาการเจ็บป่วยที่คล้ายกัน แต่การแพร่กระจายและการเพิ่มอาการเจ็บป่วยของเชื้อทั้งสองนี้มีความแตกต่างกัน แบคทีเรียเป็นสิ่งมีชีวิตและมีอยู่ทั่วไป และแบคทีเรียส่วนมากไม่มีผลร้ายต่อสุขภาพ และในบางประเภทอาจมีประโยชน์ต่อสุขภาพด้วยซ้ำ เช่น แบคทีเรียที่เรียกว่า *Lactobacillus*³ ช่วยในกระบวนการย่อยอาหาร เป็นต้น แต่แบคทีเรียบางชนิดมีผลร้ายต่อสุขภาพ เพราะฉะนั้นยาประเภท antibiotics ฆ่าหรือทำให้การแพร่กระจายของเชื้อชะงักลงและไม่สามารถขยายพันธุ์ได้ต่อไป ส่วนไวรัส นั้นมิใช่เป็นสิ่งมีชีวิต และไม่สามารถดำรงอยู่ด้วยตัวมันเอง แต่ไวรัสจะดำรงอยู่ได้และขยายพันธุ์ได้เมื่อมันเข้าไปฝังตัวอยู่ในเซลล์ที่มีชีวิต ไวรัสบางชนิดร่างกายสามารถกำจัดตัวเองด้วยภูมิคุ้มกันภายในร่างกายก่อนที่จะก่อให้เกิดการเจ็บป่วย แต่บางชนิดสามารถก่อให้เกิดอาการเจ็บป่วยได้ เช่น กรณีการเป็นหวัดหรือการเจ็บคอ เป็นต้น สิ่งที่เราต้องรู้คือ ยาประเภท antibiotics ไม่มีผลกับไวรัสเลย เพราะฉะนั้นการกินยาปฏิชีวนะเพื่อรักษาโรคหวัดหรือการเจ็บป่วยที่เกิดจากเชื้อไวรัส จะไม่ได้ผล และอาจจะก่อให้เกิดผลข้างเคียงอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย และถ้ามีการใช้ยาในระยะเวลาอันยาวนาน ๆ จะทำให้การ “ดื้อยา” ตามมาอีกด้วย ดังที่รู้จักกันในชื่อ *bacteria resistance* หรือ *antibiotic resistance* นั่นเอง และยิ่งมีการ “ดื้อยา” มากเท่าไร การกินยาก็จะแรงมากขึ้นตามลำดับ จนในปัจจุบันนี้ยาปฏิชีวนะที่มีคุณภาพสูงที่สุดยังไม่สามารถกำจัดแบคทีเรียที่ดื้อยาได้เลย เป็นเรื่องที่น่ากลัวมาก การดื้อยาของแบคทีเรียกลายเป็นปัญหาที่กว้างขวางมากในปัจจุบัน ถึง

ขนาดที่หน่วยงานชื่อ Center for Disease Control and Prevention (CDC) กล่าวว่าปัญหานี้เป็น “One of the world's most pressing public health problems”⁴ เลยทีเดียว ในบรรดาปัญหาหรือโรคที่ยากในการรักษาได้แก่ โรคที่แบคทีเรียเป็นสาเหตุให้เกิด เช่น นิวมอเนีย โรคหุ้กเสบ และโรคไซนัส โรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ โรคผิวหนังและวัณโรค เป็นต้น แท้ที่จริงการป่วยไข้ประเภทเป็นหวัด คัดจมูกหรือเจ็บคอ สามารถรักษาได้โดยไม่ต้องกินยาปฏิชีวนะก็ได้ แต่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพบางอย่าง เช่น การกินอาหาร การพักผ่อนและการรักษาความสะอาด เป็นต้น

แม้ว่าในบางกรณีความจำเป็นในการใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อรักษาการเจ็บป่วยยังคงมีอยู่ แต่ขอให้พึงจำภูมิปัญญาโบราณที่ว่า “ลางเนื้อชอบลางยา” ไว้ จะมีประโยชน์ต่อสุขภาพของเราได้มากที่สุด ปัญหาของการใช้ยา มิได้เกิดจากการใช้ยาผิดประเภท หรือใช้ยาเกินความจำเป็นเท่านั้น แต่ยังมีปัญหาแบบไม่น่าจะเกิดอีก เช่น การเก็บยาไว้กินในอนาคตซึ่งบางครั้งเป็นยาที่หมดอายุแล้ว และการเอายาที่หมดอายุให้คนอื่นมากิน เพราะคิดว่าสามารถใช้ได้เพราะมีอาการเหมือนกัน เป็นต้น การทำในสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่สร้างปัญหาให้แก่สุขภาพของเราทั้งสิ้น

เภสัชกร

ในมุมมองของผู้ที่ไม่ใช่บุคลากรสาธารณสุขเข้าใจว่าเภสัชกรเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องตัวยาและคุณสมบัติของตัวยาในการแก้ปัญหาการเจ็บป่วย และเป็นผู้ที่คิดค้นตัวยาใหม่ ๆ ผ่านการศึกษาวิจัยเพื่อให้การใช้ยาหรือการผลิตยาที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาการเจ็บป่วยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เข้าใจว่าบทบาทของเภสัชกรมิได้อยู่ที่การส่งเสริม

(promote) ให้ประชาชนใช้ยาโดยไม่จำเป็น หรือมิได้มีบทบาทเป็นผู้แทนฝ่ายขาย ที่มุ่งเอา กำไรเป็นตัวตั้ง เพราะเป้าหมายของการใช้ยา คือการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับประชาชนทั่วไป ในสังคม อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์ที่พบเห็น ตามโรงพยาบาลใหญ่ ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ในปัจจุบันนี้ พบว่ามีเภสัชกรจำนวนมากและ ส่วนใหญ่เป็นเภสัชกรหญิงหน้าตาดีและแต่ง กายด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์อันสวยงามเดินกัน ขวักไขว่และพยายามชักชวนหรือเชิญชวนให้ แพทย์สาขาต่าง ๆ สั่งซื้อยาหรืออย่างน้อยก็ให้ สั่งจ่ายยาที่บริษัทที่ตนทำงานอยู่ให้กับคนไข้ มีเรื่องเล่ากันว่าเภสัชกรบางรายใช้กลยุทธ์ แปลก ๆ เพื่อหาโอกาสได้พบกับแพทย์ โดยเฉพาะแพทย์ที่อยู่ในฐานะที่จะสั่งซื้อยาได้ หรือใช้สั่งยาได้ นับว่าเป็นประเด็นที่วิชาชีพนี้ จะต้องให้ความสนใจยิ่งนัก

ไม่ทราบว่าคุณจะสนใจเภสัชศาสตร์ใน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีรายวิชาเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การขายหรือยุทธศาสตร์การตลาด ให้นักศึกษาในหลักสูตรเรียนกันหรือไม่ แต่การ ที่เภสัชกรสามารถส่งเสริมการใช้ยาอย่างได้ผล ยิ่งนั้น สะท้อนให้เห็นว่า ถ้าไม่ใช่เพราะ ความสามารถเฉพาะตัวของเภสัชกรเอง แล้ว นักศึกษาเภสัชศาสตร์ได้รับแรงบันดาลใจในการ เรียนรู้ความสำเร็จของการประกอบวิชาชีพ (role model) จากที่ใด อย่างไรก็ดีประเด็น จริยธรรมหรือจรรยาบรรณของอาชีพเป็นสิ่งต้อง ปลุกฝังผ่านกระบวนการเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยมากน้อยเพียงใด รวมถึง แบบอย่างที่ดีจากคณาจารย์ประจำคณะ เภสัชศาสตร์

ส่งท้าย

ในโลกปัจจุบันที่การเป็นเจ้าของหรือ การครอบครองวัตถุที่มีมูลค่ามากกว่าคุณค่า ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางและมีการ ยอมรับว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา แม้ว่าการได้มา หรือการครอบครองวัตถุธรรมดาเหล่านั้นเป็นไป อย่างไรจริยธรรมและผิดทำนองคลองธรรมก็ ตาม ทำให้การดูแลสุขภาพความเจ็บป่วยได้ กลายเป็นกิจกรรมเชิงพาณิชย์ไปแล้วอย่าง เต็มที่ การสร้างสุขภาวะของประชาชนมี ความสำคัญน้อยกว่าการมีกำไรจากการขายยา และขายบริการ เรารู้ดีว่าการเจ็บป่วยนั้นเป็น เรื่องที่อาจเกิดขึ้นได้กับทุกคน แม้จะพยายาม ดูแลและป้องกันตัวเองได้อย่างไรก็ตาม เพราะ สาเหตุของความเจ็บป่วยนั้นมีทั้งที่เราสามารถ ควบคุมได้และมีทั้งที่เกินกำลังของเราที่จะ ควบคุมได้ การมีพฤติกรรมสุขภาพที่สอดคล้อง กับธรรมชาติเราอาจควบคุมได้มากกว่า การ ควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพที่เกิดจาก สภาพแวดล้อมอันเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐ เพราะฉะนั้นความจำเป็นในการใช้ยาเพื่อการ รักษาความเจ็บป่วยก็ยังคงมีอยู่ต่อไป แต่ ประเด็นที่สำคัญมีว่า จะทำอย่างไรให้เรา มี ความรู้ความเข้าใจและรู้เท่าทันกับการใช้ยา อย่างถูกต้องและเหมาะสม เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ไม่ ง่ายนักสำหรับประชาชนคนธรรมดาทั่วไป แต่ก็ ไม่ยากเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้ ถ้ามีความตั้งใจ อย่างจริงจัง การปรับแนวคิดและการปฏิบัติของ แพทย์และเภสัชกรเกี่ยวกับการใช้ยาอาจเป็นอีก แนวทางหนึ่งที่จะทำให้เราไม่ตกเป็นเหยื่ออัน โอชะของผู้ที่เห็นแก่ได้ ทั้งแพทย์ เภสัชกรและ บริษัทผลิตยา แต่เราจะคาดหวังการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มากเพียงใด เป็นสิ่งที่ ไม่อาจทำนายได้อย่างแม่นยำ นอกจาก

จะคาดหวังผ่านบรรดาคนจารย์ในสถาบัน
การศึกษาที่ผลิตแพทย์และเภสัชกร และหวังว่า
คงไม่ใช่ความหวังที่เปรียบเหมือน mid-

summer's dream ทั้งนี้เพื่อสุขภาพที่ดีของ
ประชาชนคนไทยทั้งมวล

เอกสารอ้างอิง

1. สรรชัย จำเนียรดำรงการ, ภิญญาภา เปลี่ยน
บางช้าง, ปิยะรัตน์ นิมพิทักษ์พงศ์. อุบาย
ขายโรค : กระชากหน้ากากธุรกิจยาข้าม
ชาติ ภาค 2. วิชัย โชควิวัฒน์
(บรรณาธิการ) สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน
2550.
2. ตะลึงคนไทยใช้ยาวันละ 128 ล้านเม็ด คม
ชัด ลีก ออนไลน์ 14-3-55. [cited on 2013
Oct 1]. Available from
[http://www.komchadluek.net/detail/2012
0314/125435/ตะลึง!คนไทยใช้ยาวันละ
128 ล้านเม็ดต่อวัน.html;#.UKpzx9j5450](http://www.komchadluek.net/detail/20120314/125435/ตะลึง!คนไทยใช้ยาวันละ128ล้านเม็ดต่อวัน.html;#.UKpzx9j5450)
3. MedlinePlus U.S.national library of
Medicine. Lactobacillus. [cited on
2011 Sep 12]. Available from
[http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/drug
info/natural/790.html](http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/druginfo/natural/790.html) *Natural Medicines
Comprehensive Database Consumer
Version.*
4. Centers for Disease Control and
Prevention. [cited on 2013 Oct 1].
Available from Antibiotic Use [http://
www.cdc.gov/getsmart/antibiotic-use/
antibiotic-resistance-faqs.html](http://www.cdc.gov/getsmart/antibiotic-use/antibiotic-resistance-faqs.html)